

MANIFEST EN OCASIÓ DEL TANCAMENT DE TERRA FRANCA

Terra Franca va néixer l'any 2013, com a associació sense ànim de lucre, amb l'objectiu de possibilitar l'accés a la terra de noves generacions pageses que hi poguessin dur a terme projectes productius de caire agroecològic. Un dels nostres objectius era acompanyar en el relleu i la transformació de projectes agraris en funcionament, així com possibilitar l'accés a la terra a una nova pagesia que no venia de tradició, però que comptava amb la formació i l'empenta necessàries per a endegar-hi projectes productius.

En aquest sentit, i de forma completament voluntària, durant tots aquests anys hem treballat d'una banda per aconseguir propietaris que estiguessin disposats a llogar les seves finques, i d'altra hem estudiat i considerat la viabilitat de les sol·licituds que ens han arribat de persones interessades a iniciar projectes agroecològics, amb l'objectiu de trobar la finca adequada per a cada sol·licitud. Així, hem aconseguit un total de 38 finques i hem rebut prop de 125 sol·licituds de portadors de projectes, però només hem aconseguit la implantació de 6 projectes.

Transcorreguda una dècada de treball voluntariós, i a la vista d'aquests resultats insuficients, hem pres la determinació de dissoldre l'associació, ja que hem arribat a la conclusió que hi ha una sèrie de factors estructurals que fan impossible avançar en l'accés a la terra i el relleu agrari des de la nostra entitat. Cal entendre els factors que ens han abocat a prendre aquesta decisió:

L'acapament de terres:

a) Per part d'una pagesia abocada a les economies d'escala per sobreviure, exclouent en conseqüència a les noves generacions de l'accés efectiu a la terra.

b) Per part d'un model de ramaderia intensiu, que necessita terres per justificar l'abocament de dejeccions del bestiar, cosa que distorsiona a l'alça els preus d'arrendament.

c) Per part d'inversors i propietaris que, en un context de transició energètica, veuen negoci en el sector de les energies renovables i adquireixen o retenen terres per a la instal·lació de grans parcs fotovoltaics o eòlics, en detriment de l'oferta i disponibilitat de terres susceptibles de produir aliments com a funció primordial.

d) Per part del turisme que compra masies desvinculades de l'ús de la terra per fer-hi allotjaments turístics i hotels rurals, generant el nou i preocupant fenomen de la gentrificació rural.

e) Per part de grans corporacions agroalimentàries, que necessiten terres per implantar-hi projectes productius a gran escala, el que suposa una intromissió professional deslleial d'actors externs al sector amb capacitat econòmica privilegiada.

La idiosincràsia d'una part dels propietaris rurals:

a) Que és conservadora i desconfiada a l'hora de facilitar la incorporació de nous actors a les seves finques, i en tot cas només contempla establir-hi relacions contractuals a curt termini.

b) Que manté les terres principalment per justificar l'obtenció de subvencions i ajuts, quan és el cas.

c) Que prioritza el guany econòmic enfront de la innovació agrària, alimentària, social i mediambiental.

La falta d'autogestió, participació i protesta de la societat:

És a dir, la falta de massa crítica, que és un dels problemes que ha tingut Terra Franca, igual que tants altres projectes.

El paper de l'Administració:

a) Que opta per un model que fomenta la producció intensiva, l'agroindústria i l'exportació en detriment de la producció agroecològica de petita o mitjana escala, familiar o cooperativa, en un moment en què tots dos models competeixen de manera desigual pel recurs terra.

b) Que no destina els recursos necessaris, tant materials com humans, a fomentar i acompanyar el necessari relleu generacional, l'acompanyament a la propietat, la regulació d'arrendaments i el mercat de la compra-venda.

c) Que no destina recursos a reservar les millors terres a través de bancs de terres i reserves de sòl amb condicions favorables per a la nova pagesia, arreu de Catalunya, també en les zones més favorables al conreu.

d) Que no preveu l'adopció d'incentius fiscals i socials a la propietat o els cultivadors, i que defuig la definició de polítiques transversals d'accés a la terra i el relleu generacional efectiu.

e) Que no implementa eines de control i vigilància sobre els preus de la terra, que augmenten constantment, ni limita l'intrusisme d'agents aliens al sector, la regulació dels usos de conreu i la seva protecció.

Tots aquests factors dificulten en gran mesura l'accés a la terra d'una nova pagesia jove, amb formació i empenta que, sense recursos i capacitat d'endeutament, només pot

accedir a terres marginals que no permeten la implantació de projectes viables. A més, la manca d'habitatge assequible a les àrees rurals és una dificultat afegida per a l'assentament de població forània, que no ve de tradició pagesa.

En resum, hem constatat que la manca d'accés a la terra és un problema estructural que depassa la nostra capacitat d'incidència. Cal una major contundència en la política de les administracions: que regulin el preu de la terra, els arrendaments i els usos, per tal d'afavorir el relleu generacional i l'accés de nova pagesia. Alhora és necessari un canvi de model i una reorientació de les polítiques per afavorir la producció de caire agroecològic, de petita o mitjana escala, familiar o cooperativa. Són urgents iniciatives i regulacions enfocades a l'abastiment proper, que reemplacin les que es destinen a afavorir la producció intensiva, l'agroindústria i l'exportació.

Així doncs, a partir de la nostra experiència fem les següents recomanacions:

- Incentivar econòmicament la cessió i traspàs d'explotacions en les que agafi el relleu una persona jove, en un procés que representi conjuntament els interessos i les necessitats del cedent, el re-emprenedor i la propietat.
- Establir els mecanismes i articular les normatives que afavoreixin la predominància i protecció de models de producció lligats a la terra, enfocats a l'excel·lència i la sobirania alimentàries i els serveis ecosistèmics, capaços de consolidar un model de pagesia d'escala humana, familiar i competitiva.
- Articular un model transversal a totes les comarques de Catalunya que garanteixi una reserva de sòl i terres productives per a noves incorporacions, a fi de limitar els processos d'intromissió, especulació, concentració i exclusió del factor terra.
- Cercar un pacte social que entengui la complexitat dels problemes de l'accés a la terra i el relleu generacional dins el context global actual i proposi solucions que abordin les causes d'arrel i posin les bases per a una planificació alimentària i territorial estratègica, innovadora, justa, sostenible i de llarg recorregut davant els reptes de la pagesia a Catalunya.

Barcelona, 16 de setembre de 2023

La Junta Directiva de Terra Franca